

Børn leger for at lære om livet

Af Anne Landrup, fra praktikopgave på 2. år

Hvad er det der gør at Emma og Frederikke, to piger på 4 og 3 år, kan sidde i en mudderpøl, hvor vinden suser, og i dybeste alvor lave mad? Hvad er det de former samtidig med at de former mudderkager?

Mudder, jord, sand og vand har ikke en form, de har den egenskab at kunne forvandles konstant.

At de bliver beskidte er kun et sundhedstegn. Den alvor børnene leger med, deres dybe koncentration, fortæller i sig selv hvor vigtige disse lege er. Ingen behøver at slå om hvem der skal have hvad, for der er masser af mudder. De fire elementer jord, vand, luft og ild er de helt basale elementer. Intet formet legetøj, om det er af træ eller plastic, kan udkonkurrere disse materialer.

Det handler om at møde barnet der hvor det er, på barnets betingelser. At forstå at barnets leg er den dybeste alvor. For gennem legen griber barnet livet. I legen efterligner barnet de voksnes verden. Hvis barnet ikke har nogen mulighed for i legen at efterligne de basale livsfunktioner, har det ingen mulighed for at forstå livet. Hvis Emma og Frederikke ikke får lov til at opleve deres mødre lave mad, vil de få svært ved at efterligne den situation senere i livet. De har ingen indre billeder af hvordan de skal gribe det an. Hvis Emma og Frederikke ikke får lov til at efterligne der hvor de er – nemlig i mudderpølen – får de ikke en grundlæggende sanseoplevelse af deres efterligning.

At barnet lærer ved efterligning betyder, at de voksne må fremstå som gode forbilleder. Alt hvad de voksne foretager sig bliver enten direkte efterlignet eller virker som inspiration til børnenes leg.

Eks. jeg er inde med 5 piger i alderen 3 - 4 år. Jeg går og rydder op efter vores formiddags te og tre af pigerne begynder lige så stille at lege i dukkekrogen. Jeg begynder at tørre hylder af og der går ikke lang tid før, der også bliver tørret hylder af og sat på plads i dukkekrogen, alt imens at dukker får mad og bliver lagt i seng. Der er en ro og en summen af leg over stuen.

Alt, hvad de voksne pædagoger i børnehaven foretager sig, efterligner børnene enten umiddelbart, eller også fungerer det som inspiration for deres leg. Derfor er det så vigtigt at pædagogerne udfører forskellige nyttige gøremål. Gøremål, som handler om de nære ting i et 3-7-årigt barns liv. Det kan være at der laves mad, gøres rent, vaskes op, luges have, snittes i træ, stryges duge, laves og repareres legetøj, strikkes, forberedes årstidsfester og meget, meget andet. Alt dette udføres på en måde, så forklaringer er overflødige, og børnene gennem iagttagelse og gøremålingen selv kan erfare og komme til forståelse. Imens sludres hyggeligt, og børnene kan lege frit omkring de voksnes aktiviteter eller deltage i dem efter lyst og evne. Men det er ikke kun de voksne der kan være forbillede. De ældste børn kan være forbillede for de mindste.

Eks. Amalie, Sarah, Bella og Julie (5- 6 år) leger at nu skal der fortælles eventyr. Så de stiller eventyrbord op. Frederikke og Emma begynder at lege i dukkekrogen, men det er som om at legen ikke rigtig kommer i gang, for de har så travlt med at se, hvad det er de store piger har gang i. Emma og Frederikke begynder lige så stille at rykke tættere og tættere på de stores leg. Efter nogen tid hvor de to piger bare har siddet og kigget på hvordan de store piger laver et fint eventyrs bord, begynder Emma og Frederikke nu også at lave deres eget eventyrs bord. De store piger begynder lige så stille at lege noget andet, men de to små piger sidder længe og leger med deres eventyrbord.

Et andet eks. på at børn efterligner det de oplever, var da en klasse hente fra skolen kom på besøg, for at spille på fløjte for os. Resten af dagen var der børn rundt omkring i haven der spillede på "fløjte". Dagen efter, når jeg sad og snitter med børnene, var det fløjter der blev snittet.

Virkeligheden omformes i fantasien.

Legeredskaber er hvad der er for hånden. De enkle uforarbejdede materialer, som kan være alt det barnes fantasi ønsker det skal være. Kæppen der er en hest, som forvandles til et sværd, osv. Det er kun fantasien der sætter grænser. De bedste legeredskaber er de ting der bruges i hjemmet eller i håndværk. Det enkle, det sande. Dem der ikke snyder sanserne.

En vigtig evne i forbindelse med leg er udviklingen af fantasikræfter i barnet. Disse udvikles kun ved udfordringer. Derfor er legetøjet så lidt udformet som muligt, så barnet får mulighed for, i fantasien, at se det, de ønsker for sig. Eksempelvis en pind og nogle tøjklammer kan blive til et fly, et våben, en tryllestav, en stjernestråle, en ske, en kniv og tusind andre ting. Mulighederne er store med en simpel pind. Man kan vel sige at barnets fantasifulde leg er med til at barnet finder sin personlighed.

Eks. 4 drenge på 5 - 6 år har fundet en masse helt runde sten. De går nu op på børnehavens lille bakke og ruller efter tur deres sten ned. Det gælder om at komme længst. De snakker meget om at nogle sten ruller bedre end andre og de prøver med større og mindre. Mere skal der ikke til, nogle sten og en bakke. Og jeg er ikke i tvivl om at de har lært en hel masse vigtige ting på de ca. 20 min som legen varede.

Børnene behøver ikke alt det legetøj, men legetøjsfabrikanten behøver børnene!

En anden dag har de samme drenge fundet en masse snegle i skoven. De finder på at de da skal lave et kapløb med sneglene. Drengene finder et meget langt bræt. De sætter hver deres snegle op, så de står på en række og der bliver råbt klar, parat, start. De sidder alle helt spændt og kigger på at sneglene stikker hovedet ud og begynder at kravle af sted. Imens får nogle af sneglene navne. Der er kommet en del andre små drenge til for at se hvad der sker. Efter et stykke tid, hvor der har været helt stille, siger Anders: " Det er altså for kedeligt. De går jo alt for langsomt." Så de bliver enige om at sætte sneglene tilbage i skoven.

Det viser at børn i 5 - 7 års alderen, er nysgerrige over for omgivelserne. Især drengene. Ønsket om at gå på opdagelse, erobre verden, men på det plan hvor de selv er. De ser noget, undersøger det, bruger det, forlader det så igen, forvandler det. Det er processen der er vigtigst.

Gennem legen med de andre børn udvikler det enkelte barn efterhånden de sociale egenskaber, som er nødvendige i menneskelivet.

Det er også igennem legen at hverdagens trummerum bliver bearbejdet.

Eks. To piger går og plukker blomster og synger om alt muligt, men mest om noget de selv har oplevet, måske noget der er sket for længe siden. De leger ikke rigtig sammen, men går bare ved siden af hinanden og synger og snakker.

Men det er ikke altid lige let at lege sammen og så skal man havde lidt hjælp ude fra.

Eks. Jeg er inde med Alexander, Jakob, Oskar og Bjørn, alle 3 år. De kan ikke rigtig finde på noget. Driller hinanden lidt og går fra den ene ting til den anden. Uden at sige noget til dem henter jeg en kasse med klodser og en kurv med togbane. Jeg sætter dem bare midt på gulvet og går hen og sætter mig og strikker videre. Der gik ikke lang tid før der faldt ro over dem. De fik bygget en stor flot togbane.

Som voksen har man selvfølgelig altid tid til at være behjælpelige med at bygge huler, sørøverskibe, slotte og andet til børnenes leg.

Men samtidig er det dog erfaringen, at børnenes leg er mest skabende, når de leger selv i umiddelbar nærhed af en voksen, der er i gang med sit. F.eks. kan den mest blomstrende og harmoniske legestemning opstå omkring en voksen, der sidder og stikker og som har sin ro!

For det er gennem en efterligning af omverden, både det man kan se og det man ikke kan se, at barnet bearbejder sit indre.

Det er hvad leg handler om.